

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK IV

DUNAJ, V SOBOTO, 24. 9. 1949

ŠTEV. 65 (250)

Nimajo in ne bodo
imeli uspeha

„Torej je le res! Je li to mogoče!“ Tako je šlo od ust do ust, ko so se pojavili lepaki tako imenovane „Krščanske ljudske stranke“ in naše ljudstvo pozivali, da da svoj glas v državni zbor OeVP.

Ni potrebno, da bi tukaj poudarjali, da pri „Krščanski ljudski stranki“ ne gre za slovensko stranko, ker nikjer ne vidimo niti besedice o kakih nacionalnih zahtevah koroških Slovencev, važna pa je naslednja ugotovitev, ki jo prinašamo z malimi spremembami po goriški „Demokraciji“, v kateri sodeluje tudi msgr. Podgorec:

„Nova stranka je bila ustanovljena kot samostojna politična stranka pod moralnim pritiskom celovškega ordinariata in njegovih šovinističnih voditeljev, s pomočjo katerih so upali avstrijski in predvsem koroški nemški narodni nestrpnosti v ÖVP, da bodo uničili ali vsaj sabotirali slovenski narodni in demokratični pokret. Ni prišlo do ustanovitve zaradi politične potrebe po obrambi katoliške vere ali Cerkev ali slovenskega naroda, marveč zato, ker so tako želeli in hoteli tajni zagovorniki avstrijske ali boljše rečeno nemško-nacionalne imperialistične politike v ÖVP. To so ljudje, nosilci one protislovenske politike, ki je povzročila mučeniško smrt našega prvobornega župnika Vinka Poljanca, ki je preganjala pod nacizmom naše duhovnike, ki je izganjala iz naših cerkva slovenski jezik, ki je vsiljevala in še vsiljuje našim slovenskim vernikom, zlasti na naših farah ob narodnostni meji, nemško bogoslužje in nemško duhovščino.“

To so dejstva, ki jih naše ljudstvo ne more pozabiti, to so dejstva, ki jih je naše ljudstvo obsodilo in jih občuti še danes na svoji lasni koži, to so dejstva, ki jih ne more zakriti nobena še tako spretna propaganda, ki jih ne morejo izbrisati niti ne bivši tako imenovani „narodni“ voditelji s svojimi podtalnimi in javnimi izpadi kakor:

„Tam (saj uganete, kam meri ta kazalni prislov!) se gazijo katoliška načela . . . In pariška odločitev o naših mejah? Veste, kdo je vsega kriv? Oni! (Tudi to menda uganete.) Da ne pride do enotnosti? Oni! Da prosveča baje ne uspeva? Oni! Da ÖVP-zadružniki še vedno niso vrnili našim slovenskim združenjem uropanega premoženja? Oni! In tako dalje, in tako dalje.“

In tako padajo po „onih“. A kdo so ti „oni“? Vsa ogromna večina našega zavednega slovenskega ljudstva, vsi, ki smo se odločno borili za svoje pravice! A kdo so tisti, ki trosijo ta nizkotna in smešna gesla? Peščica starih krmarjev, ki bi radi spet vodili naš narod po željah tuje, nam sovražne gospode! Toda naše ljudstvo ne naseda več farizejstvu, ki vnašajo vanj razdvoj, laž, ponižanje naše veličastne borbe in njenih žrtev, ki ubijajo voljo, optimizem in vero v bratstvo in enotnost, v moč skupnosti, medsebojne pomoči in sodelovanja, ki rušijo vero v resnično krščanstvo, ki pridiga ljubezen ne pa prokletstvo!

Nekateri izmed teh krmarjev so bili mogoče še do nedavno z nami

Kdor ne glasuje za Demokratično fronto delovnega ljudstva glasuje proti samemu sebi

Pilberk, 20. 9. 1949. Danes je bilo v Pilberku volivno posvetovanje, ki sta ga sklicala kandidat Demokratične fronte delovnega ljudstva tov. Štefan Potočnik in predsednik okrajnega odbora Kmečke zveze za Slovensko Koroško za okraj Pilberk, tov. Mirko Kumer. Na tem posvetovanju so se zbrali zastopniki vseh vasi in predstavniki slovenskih množičnih in narodnih organizacij v okraju, da resno in stvarno presodijo položaj koroških Slovencev v zvezi z oktobrskimi volitvami.

Po izčrpnem in vsestranskem pregledu političnega položaja pred volitvami in po temeljiti analizi današnjega položaja koroških Slovencev, so udeleženci tega pomembnega posvetovanja, sami preizkušeni borci za naše pravice, naše slo-

venske. Nasprotno, za hrbtom in proti volji celo svojih „kandidatov“ se je sporazumela z ÖVP (z Demokratično fronto delovnega ljudstva kakor vemo ni hotela niti razgovarjati) in ji obljubila glasove svojih volivcev. Vsi vemo, kaj je ÖVP, vemo, da združuje vse najhujše sovražnike koroških Slovencev, vse tiste, ki so nas že pred nedavnim izseljevali in preganjali z naših domov, tiste, ki nam spet grozijo z nasiljem, s ponovno izselitvijo, tiste, ki so v zadnjih letih napadali in do krvi pretepali najboljše koroške Slovence. In zdaj ji naj damo svoje glasove? Ne bomo jih dali! Kajti s tem bi se sami likvidirali.

In še nekaj moramo ugotoviti. „Vera je v nevarnosti“, pravijo vodilni ljudje v „Krščanski ljudski stran-

slovenskih organizacij pliberškega okraja naslovili na prebivalstvo naslednji poziv:

Slovinci! Slovenke!

Volitve 9. oktobra bodo pokazale politično zrelost slovenskega ljudstva na Koroškem.

Za vse tiste, ki jim je resnično pri srcu dobrobit slovenskega naroda na Koroškem, bo odločitev enostavna:

Volili bomo Demokratično fronto delovnega ljudstva!

Zanjo bomo glasovali zato, ker je edina stranka na Koroškem in v Avstriji, ki resnično in brezkompromisno zastopa življenjske koristi koroških Slovencev in se dosledno bori za njihove narodne, kulturne, gospodarske in politične pravice, za enakopravnost slovenskega jezika v javnem življenju, v šoli in cerkvi, za svobodno versko izživljanje, za narodno kulturno življenje.

Nobene druge stranke ne bomo volili, tudi ne tako imenovane „Krščanske ljudske stranke“, ki zlorablja cerkev v svoje politične namene in se druži in veže z nam sovražno OeVP, ki na vprašanje, kaj nam je dala, edino lahko odgovori:

NIČ!

In kaj nam je vzela?

VSE!

In kaj nam hoče dati?

NIČESAR!

kakor to, da nas kot narod čim prej načrtno uniči in dokončno iztrebi.

Zato mora biti slehernemu koroškemu Slovencu, ki se le količkaj še zaveda, da ga je rodila slovenska mati, ki ima v sebi le še trohico ljubezni do dvojega slovenskega naroda, popolnoma jasno.

Kdor 9. oktobra ne glasuje za Demokratično fronto delovnega ljudstva, glasuje proti samemu sebi!

Slovinci! Slovenke!

Zato bomo 9. oktobra glasovali vsi samo za Demokratično fronto delovnega ljudstva!

Vsak koroški Slovenec, ki ne bi volil **DFDL** podpira sovražnike slovenskega življa!

venske korenine, prišli do naslednjih zaključkov:

Prvič v zgodovini koroških Slovencev je našim nacionalnim sovražnikom uspelo, da s pomočjo navideznih Slovencev razbijajo našo enotnost. Kljub temu pa zastopa resnične koristi koroških Slovencev samo ena slovenska stranka — Demokratična fronta delovnega ljudstva, medtem ko je tako imenovana „Krščanska ljudska stranka“ samo za vabo naših ljudi prikrojena ÖVP s slovenskim izveskom.

Zato bo dobila slovenske glasove le Demokratična fronta delovnega ljudstva, ker se bori za ohranitev slovenskega naroda na Koroškem, za enotnost koroških Slovencev, skratka, ker njen program vsebuje vse to, kar mora biti tudi program koroških Slovencev v borbi za nacionalni obstoj. Dati glasove kakršni koli drugi stranki pa bi bilo zelo usodno za koroške Slovence.

Poudarjamo: „Krščanska ljudska stranka“ nikjer nima niti besedice o kakršnih koli nacionalnih zahtevah koroških Slovencev, o enakopravnosti slovenskega jezika, o slovenskih šolah, skratka, njen program ne vsebuje ničesar, kar bi lahko jamčilo nacionalni obstoj koroških Slo-

in z nami sodelovali. Dobronamerno? Danes ponovno lahko ugotavljamo: Ne! Bila je preračunana igra, oportunitizem ali strah. Vse to pa je nizkotno! Kakor hitro so se čutili varne in je izginil strah, so se razgalili. Sposobni so bili, potuhniti se nekaj časa — danes so odigrali! Naše ljudstvo, ki je bilo prav zadnje desetletje po nacizmu tako tlačeno, razbičano in osramočeno, je postalo budno in se vedno hitreje prebujala. Borba ga kuje in ga bo prekovala v človeka, ki bo razumel svoj čas in svoje naloge. To je življenjska modrost!

Zato ga tudi ne bo ugonobilo najbolj nizkotno orožje izigravanja vere, verskih čustev in vesti. To je čisto jasno izjavil te dni preprost naš človek: V resnici ne morem vero-

ki „brniti jo moramo!“ Ni pa vera v nevarnosti, nihče je ne ogroža, marveč je ta parola samo zlorabljanje verskih čustev slovenskega ljudstva, ki se ga „Krščanska ljudska stranka“ poslužuje pri svoji agitaciji in propagandi in s tem politično in moralno pritiska na volivce.

Zato naša pot ni in ne more biti pot „Krščanske ljudske stranke“. Naša pot je edino pot Demokratične fronte delovnega ljudstva proti vsem sovražnikom slovenskega naroda na Koroškem, proti vsem tistim, ki nas hočejo razcepiti in razdvojiti.

Zavedajoč se svoje velike odgovornosti pred svojimi predniki in potomci, so udeleženci posvetovanja končno prišli do zaključka, da bodo oktobrske volitve v korist koroškim Slovincem le tedaj, če bodo volili Demokratično fronto delovnega ljudstva.

Zdrava pamet pravi, če koroški Slovenci volimo „Krščansko ljudsko stranko“, smo hkrati prisiljeni, da volimo najhujše sovražnike slovenskega kmeta in delavca.

Upoštevaajoč vsa ta dejstva so predstavniki Demokratične fronte delovnega ljudstva in vseh ostalih

vati, kar se šušlja zadnje dni, da bodo celo dekret svetega oficija zlorabili za to, da pomagajo našim narodnim nasprotnikom pri uresničitvi načrta, da čim prej uničijo naš slovenski življenjski na Koroškem. Cerkev se ni poslužila take mere proti zločincem, ki so nad štiri leta ustanavljali po Evropi taborišča smrti in grmadili človeške kosti, izseljevali cele družine in narode in uničevali mesta in vasi ter dovedli številne narode na rob propada, pa bi izrekla prokletstvo nad nami, ki nismo storili in ne delamo nič drugega, kakor da se borimo za pravice, ki nam grejo po naravnem in božjem pravu? In če mešetarijo z ÖVP mislijo, da jim bo to v korist, se zelo motijo. To so lahko že spoznali na svojih nedeljskih zborovanjih. Nimajo uspeha in ga ne

bodo imeli. Saj nismo tako v temi, da bi po tolikih borbah, trpljenju in prevarah ne vedeli, kdo je za nas. Oni, ki so nas oropali prav vsega, ali oni, ki so se borili in se borijo za nas? Kako bomo dosegli svoje pravice: z enotnostjo ali z razkolom, z bratstvom ali sovražtvom; z ljubeznijo ali prokletstvom? Vsak po svoji poti ali skupno? Kdor tega ne razume, je zaostal ali pokvarjen in plačan! Kdor je pošten, pojde s skupnostjo, kdor ni, bo hodil izven nje in proti njej! Sodelovanje s šovinistično in sovražno ÖVP je nemogoče in zločinsko! Naša pot je jasna. Demokratična fronta delovnega ljudstva je ostala zvesta načelom osvobodilne borbe in v tem je njena največja moč. Resnica pa je: dosledne borce, ki gredo po ravni poti, vedno čaka uspeh!

Koroškimi bratom v preudarek

Pod tem naslovom prinaša goriška „Soča“, glasilo Demokratične fronte Slovencev v Italiji, članek, o tako imenovani „avtonomiji“ na Južnem Tirolskem, ki je važen tudi za nas koroške Slovence, ki smo ponovno bili prepuščeni na milost in nemilost tuji državi. V članku je rečeno med drugim:

Ker smo tudi mi, kakor kor. Slovenci, narodna manjšina v drugorodni državi in imamo že nekaj izkušenj v tem pogledu, smatramo za svojo dolžnost obrniti pozornost koroških bratov na vprašanje avtonomije, zlasti še spriču nasvetov, ki jih je pred časom „Demokracija“ priporočala koroškimi Slovincem, naj namreč zahtevajo zase tako avtonomijo, kot jo uživajo v Italiji južnotirolski Nemci, katerim naj bi bile z „modernim“ specialnim deželnim statutom zajamčene vse narodne pravice.

Avtonomije koroški Slovenci po doslej sprejetih členih še ne sklenjene mirovne pogodbe sicer ne bodo dobili, vendar pa jim bo jamčila mirovna pogodba samo določene manjšinske pravice, katerih zakonitev bodo morali pozneje doseči z državnimi in deželnimi zakoni. Ker je nacionalni šovinizem danes v nekaterih deželah še vedno tako nestrpen, da ne privoščijo narodnim manjšinam niti najosnovnejših pravic, ni dvoma, da se bodo tudi koroški Slovenci morali še hudo boriti za svoje pravice. Poleg dolgoletnih lastnih izkušenj pa jim bo v tej borbi lahko v dokajšnjo pomoč poznanje usode narodnih manjšin v Italiji, predvsem naše in nemške narodne manjšine.

Ko govorimo o nemški narodni manjšini v Italiji ali o specialnem deželni statutu Trentina — Poadižja, ne smemo pozabiti, da južnotirolski Nemci svojih pravic ne črpajo samo iz italijanske ustave, ki jim, enako kakor prebivalcem Furlanije — Julijske Krajine, jamči pravico do specialnega dež. statuta, marveč tudi iz mednarodnega dogovora, katerega sta sklenila De Gasperi in Gruber v Parizu leta 1946. Oglejmo si sedaj, ali morejo biti južnotirolski Nemci zadovoljni s svojo usodo in to kljub zasidranosti svojih pravic v mednarodni konvenciji, ki je bila ob svojem nastanku opevana kot „edini svetel žarek v tedanji brezupni temi“.

Dežela Trentin — Poadižje obsega dve pokrajini in sicer eno s sedežem v Bocnu, drugo v Trijentu. Prva krivica je bila južnotirolskim Nemcem prizadejana s tem, da jim narodnostne pravice niso bile dane v enaki meri v vsej deželi, kajti nekatere važnejše narodnomanjšinske in jezikovne pravice veljajo samo za Nemce v bocenski pokrajini. V tej pokrajini imajo namreč Nemci pravico do puka v nemščini na ljudskih in srednjih šolah, in sicer po učiteljih in profesorjih, katerih materin jezik je nemški. Šolski skrbnik v Bocnu mora obvladati oba jezika, dodeljen pa mu je še namestnik nemške narodnosti. Iste narodnosti so tudi inšpek-

torji in ravnatelji šol z nemškim učnim jezikom. Šole z ital. učnim jezikom imajo seveda svoje lastne inšpektorje in ravnatelje. Tak dvotirni šolski sistem je predviden samo za Nemce v bocenski pokrajini, medtem ko za Nemce v trijentski pokrajini v specialnem deželni statutu v tem pogledu ničesar ni poskrbljenega.

Specialni deželni statut določa dalje, da imajo italijanski državljani nemške narodnosti v bocenski pokrajini pravico, posluževati se svojega jezika v odnosih z javnimi upravami organi in uradi v pokrajini ali v deželi. Nič podobnega pa ni določeno za trijentske Nemce. Še hujše je dejstvo, da imajo Poadižki Nemci pravico posluževati se svojega jezika samo pri določenih upravnih uradih, ne pa tudi pred sodiščem.

Specialni deželni statut, ki je ustavni zakon in se torej njega določila lahko spremenijo samo z novim ustavnim zakonom, da bosta predsednik oziroma podpredsednik deželnega sveta izmenoma za dobo dveh let italijanske oziroma nemške narodnosti. Isto določilo velja tudi za predsednika in podpredsednika bocenskega pokrajinskega sveta, medtem ko glede predsedstva trijentskega pokrajinskega sveta v deželni statutu in določeno nič podobnega. Zato pa predvideva statut, da se omenjeno jamstvo, ki zadeva deželno in bocensko pokrajinsko predsedstvo, lahko spremeni kadar koli z navadnim zakonom.

Do tu specialni statut. Kako pa

izgleda stvar v resnici? Južnotirolski Nemci imajo v rimskem parlamentu svoje zastopnike v poslanski zbornici in v senatu in sicer iz vrst „Südtiroler Volkspartei“. Ta stranka ima v deželni zboru Trentina — Poadižja od skupnih 20 trinajst deželni poslancev. Italijanska komunistična stranka narodnostnih teženj južnih Tirolcev ne podpira.

V naslednjem nameravamo v kratkem orisati politični položaj na južnem Tirolskem, pri tem pa se bomo posluževali izključno le virov iz krogov zgoraj imenovane stranke in njenega tiska.

Južnotirolska ljudska stranka je rada ali nerada sprejela specialni deželni statut, toda kmalu je opazila, da so določila za izvedbo statuta v vladnem načrtu protiustavna, ker bi precej okrnila avtonomijo dežele. V vladnem načrtu je namreč predvideno nekaj državnih organov, ki jih statut ne omenja in ki bi se vrnili med vladne in deželne oblasti in — nepoklicani in nezaželjeni — med temi posredovali oziroma praktično kalili zdrave direktne odnose med obema oblastema. Za takšne vmesne organe se potegujejo izraziti sovražniki avtonomije, ki niso redki niti na južnem Tirolskem niti v Rimu. Proti njih uvedbi pa protestirajo vsi iskreni pristaši avtonomije, ne glede na narodno pripadnost. Zaradi tega spora določila za izvedbo statuta doslej še niso stopila v veljavo, kar pomeni, da deželna avtonomija praktično še ne funkcionira, oziroma se tako počasi ustvarja, da je povsod

opaziti pomanjkanje dobre volje do njenega uresničenja. Praktično se to najbolj vidi pri uvedbi dvojezičnosti v upravnih uradih, kjer ne nameršajo v zadostnem številu uradnikov, ki bi bili večšni nemškega jeziku in bi torej ne pomagalo tudi najlepše jamstvo statuta, ako ni dobre volje, da se določila tudi praktično izvede. Drugi primer je šolstvo: južnotirolski Nemci imajo svoje šolstvo — vsaj v bocenski pokrajini — z a j a m č e n o i n u z a k o n j e n o v svojem deželni statutu, toda preglastic imajo s svojim šolstvom prav malo manj kot mi goriški Slovenci. Tudi njihovi učitelji in profesorji so le začasno nastavljeni in morajo vsako leto prositi za sprejem v službo, tudi njihovim učiteljem niso priznana službena leta, niso vpisani v odgovarjajoči plačilni razred in kakor pri nas tako tudi delajo težave pri vpisovanju učencev v nemške šole.

Kakor je Demokratična fronta Slovencev v Gorici v svoji spomenici obrazložila predsedniku vlade De Gasperiju, da bo nastalo znosno razmerje med Slovenci in Italijani v goriški in videmski pokrajini šele tedaj, ko bo enakopravnost vseh državljanov, ne glede na njihovo narodnost, stvarna in ne le teoretična, tako trdijo tudi južnotirolski Nemci, da bodo ostala določila njihovega specialnega deželnega statuta mrtva črka, ako jih ne bosta poživila nov duh in dobra volja do poštenega izvajanja statuta.

To so dejstva o „najmodernejšem“ specialnem statutu za južno Tirolsko. Ta dejstva naj upoštevajo naši koroški bratje, ko bodo zahtevali uzakonitev in izvedbo jamstev, ki jim jih bo nudila avstrijska mirovna pogodba.

Jugoslovanski narodi so solidarni z vsemi silami, ki se borijo za mir

V Jugoslaviji je sestavljen nacionalni komite za zaščito miru

V Domu Zveze književnikov je bil pred kratkim ustanovni sestanek nacionalnega komiteja Jugoslavije za zaščito miru.

O delu mednarodnega odbora pristašev miru, ki je bil ustanovljen po Svetovnem kongresu pristašev miru v Parizu, in o nalogah jugoslovanskega komiteja je poročal Čedomir Minderovič, generalni sekretar Zveze književnikov Jugoslavije in član Mednarodnega odbora pristašev miru.

V diskusiji so govorili o dosednji aktivnosti delegatov Jugoslavije po kongresu pristašev miru v Parizu in poudarili potrebo še živahnejše delavnosti jugoslovanskega komiteja v duhu sklepov kongresa, proti vsem imperialističnim vojnohujskaškim poskusom, za popolno enakopravnost velikih in malih narodov ter za krepko, borbeno idejno in organizacijsko enotnost prot imperialističnih in naprednih sil vseh narodov. Narodi Jugoslavije so stopili skupaj zavezniki s Sovjetsko zvezo na čelu v oboroženo borbo proti hitlerjevski fašistični napadalnosti in domači reakciji od l. 1941. do 1945. ter začeli s socialistično graditvijo države. Utrjevali so jo v svoji domovini in na področju mednarodne borbe. Politični, gospodarski in kulturni napredek človeštva, vsestranska politična, gospodarska in kulturna graditev Jugoslavije so najtrdnije poročstvo, da se njeni bratovsko združeni narodi

tudi v borbi za pravičen in trajen mir med narodi ne bodo ustrašili žrtev. Narodi Jugoslavije izražajo svojo popolno borbeno solidarnost z vsemi silami, ki se zavzemajo za pravičen in trajen mir.

Komite je izvolil za predsednika Josipa Vidmarja, za sekretarja pa Čedomira Minderoviča. Hkrati je bilo sklenjeno, da bodo ustanovljeni komiteji za zaščito miru v vseh ljudskih republikah Jugoslavije. Nacionalni komite Jugoslavije za zaščito miru bo skupaj s komiteji ljudskih republik nadaljeval delo za organiziranje manifestacij za 2. oktober — Dan miru.

Razglas komiteja Svetovnega kongresa pristašev miru

Urad komiteja Svetovnega kongresa pristašev miru je imel v Parizu sestanek, na katerem so bili navzoči predstavniki Svetovne sindikalne federacije, Mednarodne demokratične federacije žena, Svetovne federacije demokratične mladine in mednarodnega urada za zvezo med intelektualci.

Ko je poslušal razna poročila o pobudah demokratičnih organizacij za pripravo mednarodnega dne borbe za mir, je urad potrdil, da bo dan borbe za mir — 2. oktober. Ob tej priložnosti so sklenili, da bo urad poslal poziv vsem narodom sveta.

Taka je resnica o avstrijskih vojnih ujetnikih v Jugoslaviji

V zvezi z netočnimi in tendencioznimi vestmi v avstrijskem tisku, ki prihajajo od komisije za repatriacijo vojnih ujetnikov, s sedežem na Dunaju, in ki trdijo, da je v Jugoslaviji še 500 avstrijskih vojnih ujetnikov, je jugoslovansko politično predstavništvo v Avstriji objavilo naslednje poročilo: „V FLR Jugoslaviji ni več avstrijskih državljanov, ki bi bili smatrani za vojne ujetnike. Zunanje ministrstvo FLRJ je 4. julija t. l. obvesti-

lo avstrijsko vlado po avstrijskem političnem predstavništvu v Beogradu, da je v Jugoslaviji ostalo 132 avstrijskih državljanov, bivših vojnih ujetnikov, ker so bili predani sodiščem za zločine, izvršene med okupacijo. Ob tej priložnosti je bila vlada obveščena, da je 257 avstrijskih državljanov, bivših ujetnikov, ostalo prostovoljno v Jugoslaviji, ker so sklenili delovne pogodbe. Živijo v svobodi in uživajo vse pravice, ki gredo državljanom, bivajočim v Jugoslaviji.“

Na Koroškem bo kandidiralo 8 strank

Za volitve v koroški deželni zbor so se pri deželni volivni oblasti za Koroško prijavile naslednje stranke in objavile svoje kandidate:

1. Socialistična stranka Avstrije (SPOe),
2. Avstrijska ljudska stranka (ÖVP),
3. Komunistična partija Avstrije in levi socialisti (levi blok),
4. Krščanska ljudska stranka (dr. Tischler),
5. Volivna stranka neodvisnih,
6. Demokratična fronta delovnega ljudstva,
7. Demokratična stranka Avstrije (DPOe),
8. Demokratična unija (DU), prof. Dobretsberger. (LPD)

DARUJ TUDI TI ZA
VOLIVNI FOND

DFDL

nove vojne zveze. Z oboroženim vmešavanjem, vojaškimi zvezami, stalnimi izzivanji in z dirko v oboroževanju vnovič skušajo ogroziti mir na svetu. Vendar se sile miru, ki so premagale fašizem, vedno bolj krepe. Te sile lahko zaustavijo roko novih vojnih zločincev. V 72 državah na vseh celinah organizirajo sile miru.“

Na koncu poziva Urad komiteja Svetovnega kongresa pristašev miru vse narode sveta, naj na dan 2. oktobra manifestirajo svojo trdno voljo in pripravljenost za ohranitev miru na svetu.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4; Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

VIHRA

Ilija Ehrenburg:

Prinašamo v prevodu odlomek iz romana Ilije Ehrenburga z naslovom „Vihra“. Roman govori o inteligenci med drugo svetovno vojno. V njem slika Ehrenburg ruskega kakor francoskega in nemškega inteligenta, in to s tolikšno do-gnanostjo, natančnostjo in pre-pričljivostjo, da je dosegel že se-daj s svojim delom velik uspeh. Pričujoči odlomek naj nam poka-že ne samo prve tri vrline Ehren-burgovega dela, temveč tudi vso sočnost sloga, ki je zanj značilna.

„Kje nameravate večerjati, gospod Schirke?“ je vprašal Bertly.

„Doma. Saj so časi taki, da je vsa-ka ura, ki jo preživiš med svojimi dragocena. Saj sem vam že rekel, da je moja žena že dva meseca tu.“

„Upam, da je Pariz gospe všeč?“

Sedela sta pri „Zlatem kapunu“. Pred vojno je bila to preprosta restavracija, ki so jo obiskovali urad-niki bližnje banke. Zdaj pa je bilo težko vanj prodreti: najnovejši lju-bitelji dobre jedaje — verižniki, do-bičkarji, majhni žurnalisti v službi Nemcev, igralci iz varietejev — so se poniževali in prosjčili, da bi se jim rezervirala miza. Pravili so, da je lastnik restavracije v zvezi z gesta-pom, zaradi česar se je mogel tu ob-držati, česar nikjer drugod ni bilo. Vendar so se Nemci tu redkokdaj po-kazali, in tudi to je pripomoglo, da se je podjetju ugled večal: tisti, ki so z Nemci sodelovali — so pa ven-dar rajši brez njih obedovali.

Berthy je izbral to restavracijo, ker je vedel, da ima Schirke rad do-bro kuhinjo; pričakoval je, da bo raz-govor neprijeten, a dober obed in steklenica starega vina marsikdaj premagata take težave. Berthy že dolgo ni več mislil na Schirkejevo neutesano surovost, ki je bila Mado-vo tako razburila; marsikaj se je bi-lo tačas spremenilo, vojna na vzhodu pa je položaj razčistila. Večkrat je srečaval Schirkeja in pričel čutiti spoštovanje do njega. Dosti resnih Nemcev lahko srečuješ, ki se razu-mejo na svoj posel, pa vendar ne po-našajo s posebno inteligenco. — Schirke je bil menda izjema... S svoje strani je tudi Schirke Berthyja visoko cenil; to je pa le Francoz, ki ga ni tako lahko ugnati. Drug dru-gega sta gledala nekako tako, kakor dva kvartopirca, ki skušata oba dobi-ti igro, pri tem pa od srca občuduje-ta fino igro nasprotnika.

Berthy je Schirkeja vprašal, če ima rad ostrige: Nemci menda niso vajeni mehkužcev... Schirke je ži-vahno pritrdil.

„Francoski okus imate. In nemško žilavost...“

Pokazati mu je hotel s tem, da že vnaprej ve, kaj bo Schirke govoril. Nemci skoraj zahtevajo, da jih lju-biš, sami pa niti koraka ne napravijo, da bi se sobesedniku približali. Po-vedal mu bom vse... Naprej se pa moramo pobaviti s kosilom.

„Pa dajmo mlinarsko postrv, ko pravite, da je tako slastna. Kapuna tudi, seveda. Pate de Perigort... Imate Meursault 1924? To je odlič-no... Pa Chateaufeuf, ki so ga nam zadnjič ponudili.“

„Torej pričenjate razumeti. Na-poleonove težave?“ je mimogrede rekel Berthy v napol šaljivem tonu, da bi omilil zlobo svojega vprašanja.

Schirke, ki je ravnokar stiskal ko-šček hmone, ni takoj odgovoril.

Požrl je ostrigo, popil požirek Meursaulta, pa se zasmel:

„Da, če že hočete... Včeraj sem se spet lotil spominov von Zuckowa — res je podobnost tu. Med vsemi ruskimi generali spoštujem samo enega: generala Zimo. Če je moč na-še armade še tako velika, narava je le narava. Ne smemo niti pomanjše-vati, niti pretirati pomena zaustavit-ve, ki smo jo doživeli. Brez dvoma izgubimo pol leta. Če časopisi prika-zujejo skoraj kot zmago, pač prece-njujejo lahkovernost bralcev. Ven-dar bi bilo smešno, predati se pesi-mizmu. Poznate pesem: „Po decem-bru pride maj...“ Spomladi bomo prešli spet v ofenzivo. Pred sabo

imamo nekaj mesecev, da se pripra-vimo, kakor treba. Poletni bomo igro do konca doigrali.

„Dobro sodi“, je premišljeval Berthy. „Saj moraš biti neumen, če hočeš že priznati, zmago Rusov. Do-godki pred Moskvo so res zapustili ogromen vtis: prvi nemški neuspeh. Vendar nikakor ne moremo dvomiti v končni izid — Rdeči so dobili samo odgoditev.“ Odgovoril pa je, v želji, da bi podčrtal neuspeh Nemcev.

„Tako zelo gotovi ste prihodnje-ga poletja, gospod Schirke? Jaz nisem nemški bralec in ne grešim s preveliko lahkovernostjo. Po mojem nimate prav, če mislite, da je edino mraz vsega kriv? Z druge strani tudi Napoleona ni samo mraz pogubil: on ni računl s fanatizmom ruskih mu-

žikov. Recimo, da je v decembru mraz vse odložil; vi ste se pa že v no-vembru obotavljali.“

Mislil je, da se bo Schirke razje-zil in se pripravil na diskusijo. A Schirke je samo pogoltnil zadnjo ostrigo in rekel:

„Prav imate, ruski fanatizem igra pomembno vlogo. Oni so bili tako vzgojeni... Ves svet zdaj vidi ne-varnost, ki jo je predstavljala Rusija. Mislite, da boljševisem samo nam grozi?... Tu se igra vse na eno karto: Ali jih uničimo, ali pa pri-dejo komunisti. Potem ne bo več za nas takihle postrvi. Vštric bova vi-sela na dveh vislicah, gospod Ber-thy.“

Berthy se je nasmehnil: Schirke je imel hudo prav, da je razgovor ta-ko zaokrenil! Kajpak — hotel ga je prestrašiti z rdečo nevarnostjo. Ne da bi dal Schirkeju še do besede, je sam prešel v napad:

„Nemčija zdaj potrebuje sodelo-vanje. In tačas nas hočete na vsak na-čin odriniti. Saj niti ne govorim o pomanjkanju takta pri teh rdečih le-pakih s črnim robom... Francozi ne razumejo in ne bodo nikdar razumeli sistema talcev. Ne vem, kaj je bolj neumno — streljati otroke, kakor je mladi Moquet, ali pa to slovesno spo-ročati Francozem? Rekel sem vam, da lahko jamčim za red v svojih to-

varnah. Vaši ljudje od gestapa pa govorijo o sabotaži in delajo celega vruga iz tega. Delavcev mi manjka — vi jih zadržujete v ujetniških ta-boriščih. Najemam nove ljudi. Ra-zumljivo je potem, da nastanejo ško-de. Ravno zdaj mi je nek Alžirec po-kvaril stroj. To je malenkost... Kakšen smisel ima, iz tega tak hrup napraviti? Vznejevoljili mi boste še delavce. Govoril sem z vašimi avtorit-etami, odgovore mi, da se „izogib-ljem“. Če hočete imeti kamione, me pustite pri miru... Poizkusite ta Chateaufeuf, to je izredno uspel let-nik.“

Schirke si je splaknil usta z vinom in zardel od ugodja.

„Izredno uspel! Ronska vina sploh obožujem, ker ti dajo neko toploto,

v njih čutiš južno sonce. Po krivem se jezite, gestapo je gestapo, vse po-licije na svetu so delale, delajo in bo-do še delale neumnosti. Toda če francoski industrialci ne bodo hoteli z nami sodelovati, bodo izgubili. Iz-gubili bodo na vsak način. Ko bomo zmagali, se bomo spomnili tistih, ki so čakali. In vzemimo najslabše — zmago Rdečih. Mislite da ne poznam čustev, ki jih Francozi goje, nasproti vam. Jaz sem samo skromen človek, nisem Abetz, niti general, niti član gestapa — pa vendar občutim sam ta čustva. Predstavijo me igralci — in ona takoj zbeži, kot bi dobila živčni krč... Tovarniški direktor iz vašega poznanstva — recimo gospod X. — mi pravi, da bo šel na deželo in redil kunce. Prosim pogledjte okrog nas. Jedo, pijo, smejo se. Po naši zaslugi so docela srečni. Naj le poskusijo ta-kole kositi v Londonu ali Moskvi! Pa jih vprašajte. Odgovorili vam bodo, da so srečni — kljub nam. Tu me ne poznajo in ti gospodje črnoborzijanci so srečni, da lahko pojedjo svojega kapuna ne da bi videli švaba pred sa-bo... Dovolj sem živel, da znam ra-zumeti in odpuščati. Vendar — ali je takšen gospod X. pomislil, kaj ga ča-ka, če bi nemška armada odstopala? On sanja o letu 1918., o Chlemence-auju o aluminacijah v Versaillesu. Toda če smo mi premagani, potem pridejo Kozaki, pride diktatura pro-letariata.“

Berthy ga je veselo poslušal: „X. — to sem jaz, to se pravi, da igram dvojno igro. Kako bo neki pel, ko mu bom rekel, da vsi nasprotniki Nem-cev niso edinole komunisti...“

„Rusija je izčrpana in to za dolgo. Tudi če boste premagani, boljševiski ne predstavljajo nevarnosti, ne bodo šli izven svojih meja. Nimate prav, da skoz le o vzhodu govorite. Dosti Francozov gleda na oni breg. Ame-rika je vstopila v vojno in amerikan-ski viri so ogromni. Ne vem, kdo je ta X., o katerem govorite; vzamem ga le kot primer: zakaj naj bi se bal amerikske zmage? Mogel bo delati in živeti kakor pred vojno. Nič čud-nega, če so mu dolarji ljubši od rub-ljev, celo ljubši od mark...“

Schirke se je naslajal z gomolji-kovo pasteto. Ni kaj reči: Berthy je močan nasprotnik. To se pravi, da bi mogel igrati na zavezniško karto. ... Zanimivo: Le kako bi se vedel — ne v „Zlatem kapunu“ — v Fochevi aveniji, ko bi ga kdaj pravi gestapo zasliševal? ... Pa ga ne moremo, treba je dobro manevrirati.

„Amerikanci in Angleži“, je rekel Schirke, „so tudi zainteresirani na tem, da bi Rusi doživeli polom. Ru-som pošiljajo sozalne brzojave, upa-jo pa, da jih bomo uničili... Zdaj bi bilo svet mogoče razdeliti. Lahko se sporazumete z Messerschmittom, lahko s Fordom — ne pa z boljševiski. Ne prosim vas, da bi kazali solidar-nosti z Reichom. Vi ste Francoz, vi imate svoje lastne interese. Nekaj drugega od vas pričakujem: pomoč za našo vojno na Vzhodu. Tam mi branimo tudi gospoda X... Odkrito povejte, ne med štirimi očmi, ampak v tisku, da je komunizem glavni sov-ražnik Francije. Zadovoljeni bomo.“

Mesec preje je Schirke zahteval, da se Berthy izrazi za tesnejše so-delovanje in izjavi, da bo podpiral nemško zmago. Ta čas je bil postal bolj skromen: treba se je bilo boriti v ozadju Berthy se je nasmehnil in mislil: kakor Pred Moskvo...

Pretehtaval je predlog. Ali naj ga sprejmemo? Komunizem je prav go-tovo sovražnik številka 1. To je osnovna resnica. Vprašanje pa je, da vemo kdaj je to treba povedati in komu.

„Gotovo ne občudujem komuni-stov. Prav tako pa ne občudujem va-ših metod. Dovolj je, da se človek na-smehne ali zakašlja, pa že vruga in pol iz tega naredite. Preveč ste za-basani s propagando... Prav lahko bi sramotil komunizem... A vi bi se morali povrniti na položaj pred avgustom: nobene kontrole! Druga-če ne boste imeli kamionov. Kak-šen smisel ima preganjati komuni-zem, če pa jaz le nisem v stanju, da bi prispeval k zmagi nad Rdečimi?“

(Nadaljevanje na 4. strani)

VPRAŠANJA

Kdo si, ki rad bi kupil narod moj?
S čim si prišel za duše barantat?
O siromak, da vidiš naš zaklad,
razdril bi šotor, zbežal še nocoj.

Kdo si, ki vodil rad bi narod moj?
Si naskrivaj si kdaj izprašal vest?
Si našel, da do zadnjega si zvest?
Če nisi, skleni roke nad seboj.

In ti, ki rad bi pel nam: Narod moj! —
Si že izmeril njega globokost?
Občutil pevcev davnih dni modrost?
Preplehek nam, piščalkar, spev je tvoj?

Veš, kaj je dolgih, težkih tisoč let?
Veš, kaj izsanjal v njih je kralj Matjaž?
Moj narod moder je kot kralj Matjaž,
moj narod star je težkih tisoč let!

Oton Župančič

PRED 80 LETI JE UMRL ANTON JANEŽIČ

(Nadaljevanje)

Janežič pa je sodeloval tudi pri **Slovenskih berilih** za nižje gimnazije. Ker pa so bila berila, ki sta jih oskrbela Bleiweis in Miklošič, za celovške razmere preobširna, je Janežič za svoje učence napisal posebne čitanke: „**Cvetnik, berilo za slovensko mladino**“ v dveh zvezkih (1865, 1867) je bil namenjen nižjim razredom. „**Cvetnik slovenske slovesnosti**, berilo za višje gimnazije in realke“ (1868) pa je bila zbirka s poukom o poeziji za višje razrede. Iz teh Janežičevih beril so vzrasle poznejše „čitanke“ dr. Jake Sketa za nižje razrede, prav posebno pa one za **5 in 6 razred srednjih šol**.

S temi svojimi knjigami je Janežič omogočil dober in uspešen pouk slovenščine; a to mu ni bilo dovolj. Toda če smo hoteli Slovenci kot enakopravni in enakovredni stopiti v družbo izobraženih evropskih narodov, nam je bilo treba, da vzraste in vzcveti tudi naša znanost in književnost; za to pa je bilo pred letom 1848 še prav malo pogojev. Imeli smo sicer **velikega pesnika**, s katerim bi se ponajbolj tudi mogočni narodi, zato ko bi ga smeli šteti za svojega, **doktorja Franceta Prešerna**, pesnika „Krstja pri Savici“, a naša pripovedna in dramatična umetnost je poskušala šele prve korake, znanstvene književnosti je bilo toliko kot nič in ni kazalo, da bi se hotelo kmalu obrniti na boljše, saj nismo imeli nobenega časopisa, ki bi bil gojil leposlovje in znanost. Edini list, ki smo ga imeli, „**Novice**“, je bil namenjen skoraj izključno gospodarskemu pouku. Leto 1848 nam je potem prineslo celo vrsto novih časnikov; dobili smo političnih, nabožnih, poljudnih listov, celo list za otroke. A „**Slovenska čebela**“, ki so jo v Celju ustanovili za leposlovje in znanost, je izhajala samo tri mesece in že je morala prenehati.

Tedaj pa se je lotil dela 21 letni Anton Janežič. Ni mogel preboleti misli, da bi Slovenci ne zmogli leposlovskega lista. Že 14 dni po smrti „Čbele“ so prinesli slovenski listi vest, da bo Janežič izdal nov leposlovni list, in res: 1. julija 1850, tri mesece po prenehanju celjske „Čbele“, je v Celovcu pričela izhajati prenovljena Janežičeva „**Slovenska Bčela**“. Da bi dobil dobrih pripovednih spisov, je Janežič razpisal darila za najboljšo izvirno povest iz jugoslovske zgodovine in za najboljšo zgodovinsko pesem. To se je v slovenskem slovstvu zgodilo prvič.

Pri listu so sodelovale najboljše mlade moči, kar smo jih Slovenci takrat premoogli: Fran Levstik, Matija Valjavec, Miroslav Vilhar, Simon Jenko, Janez Trdina, Luka Svetec, Matija Majar in drugi. Vendar pa je imel list težko stališče. Treba je bilo delati vse žele od kraja, pripovedno književnost pa, ki jo je Janežič hotel prav posebno gojiti, je bilo treba ustvariti šele iz nič. Da bi si vzgojil novih moči, je Janežič vzpodbujal dijake, da so se vadili v pesništvu in pisateljevanju in izdajali v ta namen za svoj ožji krog posebne pisane časopise, ki so jih nazivali „**Slavija**“, tako v Celovcu, Ljubljani, v Celju.

V spodbudo je najboljše spise iz njih priobčeval tudi v „Bčeli“. Pa tudi ostali sotrudniki so bili skoraj sami mladi ljudje, ki so se šele učili in iskali pravih poti; tudi pismeni jezik tačas še ni bil dovolj utrjen. Ni torej čuda, da je bila „Bčela“ še vse detinstvo nezrela, da je bil jezik na eni strani preveč provincialen, na drugi strani spet preveč staroslovenski in ilirski, premalo enoten. Vendar pa je zdravil, veseli idealizem, ki je dihal iz vsake vrstice, v zvezi z iskreno, gorko ljubeznijo do slovenščine in slovenskega slovstva, ki je govoril iz vsake številke, bod-

ril in navduševal mladino, da se je učila in urila ter se pripravljala za poznejše delo tudi potem, ko je po svobodnem vzletu 1848. leta spet zavladal nemški, Slovanom sovražni centralizem in absolutizem in je morala tudi „Bčela“ v teh neugodnih razmerah vsled pomanjkanja naročnikov sredi leta 1853 prenehati. Janežič je sicer že prihodnje leto poskusil z novim listom, ki je bil po vsebini in po jeziku dosti boljši od „Bčele“, z „**Glasnikom slovenskega slovstva**“, toda razmere so bile močnejše od njega: list je obtičal že pri sami prvi številki. Treba je bilo čakati boljših časov.

Ni jih bilo treba čakati predolgo. Že l. 1857. se je spet oglasil klic po slovenskem leposlovnem listu in Janežič se je kljub slabim dotedanjim izkušnjam odločil, da ustreže tej želji. Srčno in srečno je nastopil novi list „**Slovenski Glasnik**“ leta 1858 svojo pot. Bil je v primeru z „Bčelo“, kar je krepak mladenič proti slabotnemu detetu. Pesniki in pisatelji, ki so bili nastopili v „Bčeli“ kot začetniki, kakor Levstik, Jenko, Valjavec, Cegnar, so bili medtem dozoreli, pridružile pa so se tudi nove, nadarjene mlade moči, zlasti pripovedniki, kakor Fran Erjavec, Valentin Mandelc, Valentin Zarnik in drugi; največja pridobitev pa je bil mladi klasični in ljudski pripovednik **Josip Jurčič**. Vsled tega se je začela razživljati in cveteti predvsem pripovedna književnost. „Glasnik“ je Slovincem prinesel prve slovenske novele in povesti, ki so do danes ohranile trajno vrednost. Pa tudi druge stroke so bile dobre, zlasti potpisje, naravoslovje in jezikoslovje. Kljub skromnim sredstvom, ki jih je imel list, je Janežič mladim in revnim pisateljem njihove spise tudi plačeval (kar drugod takrat še ni bila navada) in jim na ta način lajšal študije ter omogočil, da so napredo-

vali v umetnosti.

Ker je bil „Glasnik“ premajhen, da bi mogel prinašati obširnejše spise — večja izvirna slovenska dela in prevode vzornih svetovnih pisateljev — je začel Janežič poleg „Glasnika“ izdajati tudi „**Cvetje iz domačih in tujih logov**“ (1861 — 1868). Ta zbirka, ki obsega 22 večjih in manjših knjig, je prinesla prvi slovenski roman, Jurčičevega „Desetega brata“, številne poskuse večjih pripovednih pesnitev, več pesemskih zbirk in prve slovenske prevode večjih klasičnih del svetovnega slovstva. S temi deli je vzgojil Janežič v slovenski mladini razumevanje za leposlovje in ljubezen do književnosti, ki je pozneje nosila obilne sadove.

Janežič pa ni mislil samo na izobražence in na izobraženo mladino, ki jim je bila namenjena „Slovenska Bčela“ in prav tako „Slovenski Glasnik“ ter „Cvetje“, temveč tudi na preprosto ljudstvo, ki je zelo pogrešalo dobrih slovenskih knjig. Jeseni leta 1850 se je v „Novicah“ oglasil tudi dr. Jože Šubic s pozivom, naj ustanovimo po vzgledu drugih Slovanov tudi Slovenci „Slovensko Matico“, ki bi z obrestmi nabranega kapitala (matice) izdajala cenene slovenske knjige. A ljubljanci, katerim je v prvi vrsti veljal ta poziv, se niso zganili. Oglasil pa se je Anton Janežič v „Slovenski Bčeli“. Videl je, da bi se med siromašnimi Slovenci le težko nabralo toliko denarja, da bi se s samimi obrestmi dalo kaj prida početi, zato je predlagal, naj bi se ustanovilo društvo, ki bi z rednimi letnimi doneski omogočilo izdajanje knjig. Slomšek, ki je že leta 1845. hotel ustanoviti tako društvo, a mu vlada iz strahu pred panslavizmom tega ni dovolila, je nato povabil Andreja Einspielerja k sebi, kjer sta se pogovarjala tudi o tem načrtu. Še

isto leto sta Janežič in Einspieler izvršila potrebne priprave in že leta 1852 je poslalo „**Mohorjevo društvo**“ svoje prve knjige v svet. Duša tega društva (poznejše „družbe“) pa je bil Janežič, ki je od prvega početka do zadnjega leta pred svojo smrtjo kot tajnik brezplačno vodil društveno književno delo.

Toda po kratkem času napredka je društvo začelo hirati. Janežič in Einspieler sta spoznala, da zato, ker je bilo v odboru preveč „slavnih“ mož iz vseh slovenskih pokrajin, premalo pa delavcev v Celovcu; nadalje ker je bilo nabiranje članov premalo urejeno, najbolj pa zato, ker je bila letnina previsoka, vsled česar v društvu ni bilo kmetov. Zato sta Janežič in Einspieler društvo leta 1860 preosnovala v bratovščino, „družbo“. Nabiranje članov sta uredila prav na drobno, udnino pa so znižali od treh na en sam goldinar. Za odbornike se je določilo, da morajo vsi bivati v Celovcu, vsled česar so obilno delo lažje porazdelili. In res je začela zdaj „**Mohorjeva družba**“ kar nepričakovano uspevati. Napredek ni bil samo denarni, tudi duševno je bila „družba“ vse bolj čila od „društva“. Leta 1860 je začela družba poleg drugih knjig redno izdajati „**Koledarček**“ (pozneje „Koledar“) in „**Večernice**“; oboje je urejeval neutrudljivi Janežič. In kako je znal pridobivati zmožnih pisateljev, da so pisali za ljudstvo! Kako je znal navduševati in podpirati idealni in nesebični mož! Ni čuda, da se je ljudstvo s toliko ljubeznijo oprilelo in vzljubilo zlasti pripovedno književnost, ki je bila najboljše vabilo za razširjenje družbe.

Pri tem neprestanem delu, ki ga je vsega opravljal v prostih urah poleg svojih profesionalnih poslov, ni čuda, da je začelo pešati Janežičevo že od nekdanj bolj šibko zdravje; lotila se ga je sušica. Razen tega ga je l. 1868 zadel še posebno težek udarec. Vsled nasprotovanja ljubljanskih okostelih slovstvenih krogov je moral sredi leta ustaviti „Slovenski Glasnik“ in z njim je prenehalo tudi „Cvetje“. A prav tedaj, v večerni zarji svojega življenja, se je pokazal ta veliki duh v slabotnem, že smrti zapisanem telesu v vsej svoji lepoti in velikosti, ko je na razvalinah svojega življenjskega dela začel polagati temelje, na katere se je potem zgradilo poslopje nove slovenske književnosti. Snoval je nove načrte in delal. „Slovenski Glasnik“ naj bi se pod uredništvom mladih moči, Stritarja in Jurčiča, spet poživil, in sicer kot strogo literaren list, četudi pod drugim imenom; poleg tega je hotel sam osnovati leposloven in poučen list za preprosto ljudstvo in za dorajščajočo mladino. Slovenska Matica pa naj bi pod svoje okrilje vzela znanost in osnovala nov znanstven list. Prvi, ki je izvršil svojo nalogo, je bil spet že na smrt bolni Janežič; ustanovil je poljudni leposlovni in poučni list „**Besednik**“ (1869); ustanovitve Stritarjevega „Zvona“, ki je začel izhajati leta 1870 na Dunaju, pa ni več dočkal, prav tako tudi ne uresničenja tretjega podjetja, o katerem je sanjal: znanstvenega časopisa. Umrl je 18. septembra 1869, šele 40 let star. Pokopali so ga v št. Rupertu pri Celovcu.

V kratkem teku svojega življenja je Janežič dovršil ogromno delo za slovenski jezik, za naše slovstvo in za naš narod, eden največjih organizatorjev našega prosvetnega dela, delaven kakor mravlja, kakor jagnje potrpežljiv, čista, blaga duša. Kar je rekel Stritar o Prešernu na koncu svoje slavne razprave v izdaji Prešernovih „Pesmi“ leta 1866, lahko rečemo tudi mi o Janežiču. Ko bi se sklicali narodi pred sodni stol, naj se izkažejo, kako so gospodarili z izročeniimi talenti, kako se je vsak po svoje udeležil vesoljne glovke omike: smela bi se Slovenska Koroška, pastorka slovenskih pokrajin, brez strahu pokazati s tem, kar je za slovensko prosveto napravil **Anton Janežič**.

Po članku dr. Ivana Grafenauerja ob 50. letnici Janežičeve smrti.

VIHRA

Ilija Ehrenburg:

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kakšen lopov! — je pomislil Schirke... Sicer pa ima prav, preveč administracije je pri nas. Gestapo noče računati z vojsko, vojska ne razume z Abetzom. Abetz se razburja nad Sauckelom... Poslušaj me, napravijo pa nasprotno od tega, kar rečem. Star nacist sem in vendar nisem več kot kmet na šahovnici...

Prav, gospod Bertly, vaše želje bom sporočil naprej. Hvala za prijetni večer. Ne vem, zakaj se mi vrti v glavi — morebiti zaradi tega Armagnaca? Ali pa... (široko se je nasmeljal)... Morda zato, ker je gospod X. preveč podjeten?

Narazen sta šla prijateljsko. Šele ko sta se poslovila, je Bertly prosil Schirkeja, da bi uredil zadevo „Roche starejši“.

„Moj tast je čistokrven Francoz: brezskrben, len in sladkosneden... Tovarna je majhna, a dobro nese. Pa so se vrgli nanjo kot šakali.“

Naslednjega dne je prišel Lancier na obisk k Bertlyju. Že desetič je pričel jadikovati:

„Alpere je najpoštenjši človek na svetu, a jaz sem ga že zdavnaj zapustil in ga več ne vidim. In...“

Bertly je kratko odrezal;

„Upam da se bo vse razjasnilo.“

Zadržano, ljubeznivo in z nasmehom kot vedno se je igral s steklenim golobom na pisalni mizi.

Lancier je imel srečo: Prav ta hip je Schirke telefoniral.

„Hvala... Hvala, in vi? Da slišim.“

Da... Kakor pred avgustom. Kdaj jih bodo vzeli?... To je dokončno... Prav, sprejel jih bom, pripravljem sem, najboljša oblika bi bil intervju... Ne, ne, preden ne bo izvedeno...“

„...Urejeno? Hvala vam... Upam, da vas bom kmalu doma pozdravil...“

Bertly se je spet lotil goloba. Lancier ni mogel odmakniti oči z njegovih tako finih rok... To bi bil model za El Greca: mojster z igračo...“

„Schirke mi je rekel, da je vaša stvar urejena.“

Lancier je jecljal izraze hvaležnosti:

„Še enkrat ste me rešili... Toliko vam dolgujem!... Srečen sem, da je Mado vas izbrala... Takoj ji bom rekel, da ste...“

„Je ni doma. Odpotovala je za nekaj dni.“

„Odpotovala? Še včeraj sem jo videl, ničesar mi ni rekla... Odpotovala kam?“

„Na zimski šport.“

Bertly se je spet lotil goloba. Lan-Nenadoma pa je steklo z žvenketom počilo — premočno je prijel za goloba. Lancier je zapazil kri na zetovih rokah.

„Moj bog, ranili ste se!... Avgust, kje ste?... Brž joda!... Gospod Bertly se je ranil...“

Bertly je odposlal slugo, obvezal roko z robcem in ljubeznivo pospremil Lanciera do vrat:

„Mnogo dela imam... Ti Nemci mi ne dajo niti minute miru...“

Po naši zemlji

Velikovec. (Umrli je mož). To je bila vodilna misel nagrobnega govora gospoda župnika dr. Zeichna ob odprtem grobu 90-letnega Jurija Čarfa v Velikovcu, dne 12. septembra 1949. Umrli je mož — je odjeknilo v srcih vseh navzočih mnogoštevilnih udeležencev pogreba. Pred našimi očmi se je razvilo vse življenje tega častitljivega starčka. Videli smo ga še mladega in čvrstega, ki ni samo marljivo delal v svoji kolarski delavnici, temveč, ki je tudi z vso vnemo organiziral po vaseh može in fante ter jih peljal na udarniško delo pri gradnji Narodne šole v št. Rupertu. Tudi sam je zgrabil za kramp in lopato. Videli smo ga v prvih vrstah onih, ki so zbirali za to njemu tako pri srcu priraslo Narodno šolo. Na njegovih ramenih je stal eden izmed temeljev te mogočne narodne zgradbe.

Vedel pa je, da od ljudi ne sme zahtevati samo žrtve ampak, da jim mora tudi pomagati, kadar so v stiski. Ustanovil jim je v Velikovcu slovensko posojilnico in marsikateri kmet se ima samo njemu in njegovemu delu zahvaliti, da je še danes gospodar svoje hiše. Jurij Čarf mu je stal kot gospodarski svetovalec ob strani in mu potom posojilnice, ako je bilo treba tudi posodil denar, s katerim se je otrsela nadležnih terjalcev.

Pod njegovim spretnim vodstvom se je velikovška posojilnica razvila v trdno postojanko, ki je kljubovala vsem gospodarskim pretresljam in preživela marsikatero bolj založeno nemško posojilnico.

Dve lepi hiši si je velikovška posojilnica tekoma desetletij z marljivim delom prigrisodarila.

Hudo ga je prizadelo, ko je nacizem grozil, da vse njegovo delo uniči.

Usoda je hotela, da je tudi nacizem preživel in spet mogel imeti upanje, da bo njegovo delo še enkrat zaživelo. In zaživelo je. Po vojni se je takoj posvetil obnovi velikovške posojilnice in bil na njenem občnem zboru 1947. leta izvoljen kot častni načelnik, ker vsled stalnega bolehanja ni mogel več aktivno sodelovati.

V imenu vseh slovenskih zadrug se je od rajnega poslovil njen podpredsednik tov. dr. Luka Sienčnik.

Dob pri Pliberku. Tudi v naši vasi smo zapazili, da se volitve vedno bolj bližajo, ko bomo z volivnimi listki končno lahko povedali, komu še kaj zaupamo. Kaže se pa, da gre OeVP za glasove zelo trdo, kajti spomnila se je celo na našo slovensko vasio in prišla 11. 9. mešetariť za glasove. Pri nas je sklicala javno zborovanje, imela pa je strašno smolo, kajti referent se je moral razgo-

varjati s svojim šoferjem, trije ali štirje radovedneži, ki so še prišli, pa so se rajši razgovarjali in prerekali med seboj in se niso zmenili za referenta.

Mi pa smo se odločili drugače. V sredo navrh smo se zvečer zbrali k skupnemu sestanku. Bila je vsaka slovenska hiša v vasi zastopana. Pogovorili smo se temeljito o vseh naših težavah in izkušnjah ter se odločili, da naših glasov ne bomo dali nobeni stranki in tudi ne tisti slovenski stranki, ki nas hoče v državni zbor izročiti do zadnjega razkrinkani OeVP. Volili bomo stranko, ki edino zastopa naše težnje in koristi in to je Demokratična fronta delovnega ljudstva.

Sinča ves. V četrtek, dne 15. septembra se je zgodila na cesti iz Sinče vesi v Dobro ves huda prometna nesreča. Ko se je izseljenec Jože Partl iz Bistrice pri Pliberku nahajal s svojim konjem na poti domov, se je pripeljal od zadaj tovorni avtomobil tovarne v Reberci. Partlov konj se je avtomobila ustrašil in v istem hipu, ko se je pripeljal avtomobil, potegnil voz v sredino ceste. Avtomobil je s tako silo zadel v voz, da ga je popolnoma razbil. Partl je padel z voza in bil pri tem močno ranjen, tako da so ga morali prepeljati v bolnišnico v Celovec.

Hodiše. (Požar). Dne 15. septembra je popolnoma pogorelo gospodarsko poslopje Katarine Safron v Plešerki pri Hodišah. Zgorelo je tudi vse, kar je bilo v poslopju, ničesar niso mogli rešiti, razen živine. Škoda znaša 160.000 šilingov.

Loga ves. Jožef Spendier, doma iz Trebinje, občina Loga ves je na poti na delo s kolesom tako nesrečno padel, da si je zlomil nogo.

Marija na Zilji. Čevljarškemu mojstru Martinu Schnablu iz Marije na Zilji hiš. št. 20 je neznan storilec ukradel iz predala v nezaklenjeni delavnici večji denarni znesek.

Sreje. Kmetu Jakobu Miklu iz Sreje, občina Vernberk je bilo ponoči iz nezaklenjenega hleva ukradenih deset kokoši, nekaj noči pozneje pa spet šest, med njimi nekaj zelo dragocenih. V obeh primerih niso mogli ugotoviti storilcev.

Hodiše. Devetnajstletni mehanik Količ se je dne 15. septembra iz neznanih vzrokov obesil. Domači so mislili ko ga ni bilo, da se je kot vsak dan odpeljal na delo, vendar so ga par ur pozneje našli obešenega na podstrešju.

Globasnica. V nedeljo, dne 18. 9. sta sklenila zvezo za življenje Irena Duller pd. Krupičeva v Slovenjah pri Globasnici in Štefan Preselj iz Bistrice v Rožu. Poročil ju je domači

župnik č. g. Ivan Sekol. Po končanem cerkvenem opravilu so se svatje podali k šoštarju, kjer je bila „hojset“, kakor pravimo. Ob godbi, prepevanju naših narodnih pesmi in ob bogati mizi, smo se vsi prav dobro imeli

Kaj moramo vedeti za volitve

Kje bomo volili

Vsak volivni upravičenec voli tam, kjer je vpisan v volivni imenik.

Volivni upravičenci, ki imajo volivno izkaznico (Wahlkarte), lahko volijo tudi drugod.

Kdo ima pravico do volivne izkaznice

Pravico, da zahtevajo izstavitev volivne izkaznice (Wahlkarte), imajo:

- Volivci, ki so se med 1. avgustom in 9. oktobrom preselili iz občine, kjer so vpisani v volivni imenik, v drugo občino;
- Študentje, ki so se med 1. avgustom in 9. oktobrom premestili iz domače občine, kjer so vpisani v volivni imenik, na kraj študija;
- člani volivnih oblasti, njihov pomožni personal in volivne priče.
- Volivci, ki se na dan volitev vsled službenih dolžnosti (na primer železničarji, poštni uslužbenci, varnostni organi itd.) ne nahajajo v kraju kjer so vpisani v volivni imenik;
- volivci, ki so na dan volitev vsled boleznih ali potrebe po oskrbi v bolnišnici ali v kakem drugem zavodu ali pa da so tam v službi.

Kdaj in kje moramo zaprositi za volivno izkaznico

Za volivno izkaznico moramo zaprositi najkasneje tretji dan (6. oktobra) pred volitvami pri občini, kjer imamo svoje redno bivališče in kjer smo vpisani v volivni imenik. Zaposimo lahko ustmeno ali pisмено. Prošnji moramo poleg osebne izkaznice priložiti: potrdilo ali kakršen koli drugi dokument, iz katerega je razvidno, da iz službenih ali iz v prejšnjem odstavku navedenih vzrokov dejansko ne moremo voliti v kraju, kjer smo vpisani v volivni imenik.

Volivno izkaznico izstavi občina. Proti odklonitvi volivne izkaznice ni možnosti priziva.

Za izjubljene volivne izkaznice občine po zakonu ne smejo izstaviti duplikatov. Zato naj vsak, ki ima volivno izkaznico, pazi, da je ne izgubi.

ral rešiti še neko nalogo. Navadno se žota suši na soncu in vetru, ali to delo je dolgotrajno, razen tega pa žota ne odda vse vlage. Treba bi bilo iznajti bolj praktičen način sušenja. To zdaj delajo. Blizu centrale „Elektrotransmisija“ so zgradili laboratorij za poskuse umetnega sušenja. Vsekakor se je posrečilo izpremeniti žoto v prah. Tako umetno posušena gori žota prav tako dobro kakor navaden premog.

9. Petrolejska jezera

„Zrak me je strašno dušil, silil me je kašelj in bilo mi je kakor bi bil zastrupljen. Blodeč skozi žumo stolpov, ki so bili prepojeni z nafto, sem videl med njimi jezera zelenkasto-rdeče tekočine. Jezera so bila videti brez dna. Zemlja in vse na njej kakor tudi ljudje so bili oškropljeni, prepojeni s temno mastjo. Zelenkaste luže so povsod spominjale na gnitje, pesek pod nogami ni škripal, ampak cmokal.“

(Dalje)

in se v poznih jutranjih urah poslovali od naše Irene, ki jo je štefej odpeljal na njun novi dom. — S Krupičevo Ireno je odšla iz naše srede požrtvovalna in predana mladinka, ki se je vedno in vsepovsodi zavedala, kaj je njena narodna dolžnost. Nobena naloga ji ni bila pretežka nobena pot predolga. Res jo bomo pogrešali. V njenem novem stanu pa ji želimo vse najboljše, obilo sreče v nadaljnjem življenju, prav tako pa tudi štefeju, ki je nam postal drag in dober prijatelj. Obema na mnoga, mnoga leta!

Volivne priče

Vsaka stranka, katere volivni predlog je objavila deželna volivna oblast, (tudi „Demokratična fronta delovnega ljudstva“) **lahko pošlje v vsak volivni lokal dve volivni priči. Krajevni pooblaščenec stranke mora prijaviti volivne priče najkasneje deseti dan pred volitvami** (29. september) **okrajni volivni oblasti, ki izstavi vsem volivnim pričam vstopnice, s katerimi so upravičene za vstop v volivni lokal in s katerimi se morajo ob vstopu v volivni lokal izkazati pred volivno oblastjo. Kot volivne priče smejo stranke imenovati samo volivne upravičence.**

Volivne priče so lahko samo zapupniki posameznih strank, ki kandidirajo. Na potek volitev nimajo nobenega nadaljnjega vpliva.

Javna zborovanja DFDL

V soboto, dne 24. 9. 1949:

v št. Vidu v Podjuni ob 20. uri pri Rutarju, govori tov. dr. Luka Sienčnik;

v Logi vesi ob 20. uri pri „Marrici“, govori tov. dr. Franci Zwitter.

v Velinji vesi pri Knaberlnu ob 19. uri.

V nedeljo, dne 25. 9. 1949:

na Dječkah ob 10. uri dopoldne pri Šrancu, govori tov. Šimen Gross;

v št. Petru na Vašinjah ob 15. uri pri Hrenu, govori tov. Andrej Haderlap;

v Globasnici ob 8. uri zjutraj pri Šoštarju, govori tov. Maksi Kaki;

v Podjuni ob 15. uri pri Rižnarju, govori tov. Maksi Kaki;

v Škocjanu ob 15.30 uri v hotelu „Obir“ v Klopincu, govori tov. dr. Luka Sienčnik;

v Remšeniku ob 18. uri pri Tonu, govori tov. Danilo Kupper;

v Beli ob 14. uri pri Kežarju, govori tov. Danilo Kupper;

v Hodišah ob 10. uri predpoldne v gostilni Meilweger, govori tov. dr. Mirt Zwitter;

v Borovljah ob 14. uri v gostilni „Pri pošti“, govori bivši dež. poslanec tov. Janko Ogris;

v Slovenjem Plajberku ob 9. uri dopoldne pri Foltu govori bivši dež. poslanec tov. Janko Ogris;

v št. Ilju ob 10.30 uri pri Lederhasu, govori tov. dr. Franci Zwitter;

na Kostanjah ob 15. uri pri Rumašu, govori tov. dr. Mirt Zwitter.

v Ločah pri Pužniku ob 15. uri, govori tov. Jaka Rajhman;

v Pečnici po maši pri Čemernjaku, govori tov. Jaka Rajhman;

v Želučah pri Branciju.

Članski sestanek DFDL:

V soboto, dne 24. 9. 1949 ob 19.30 uri pri Cingelcu na Trati.

SPZ naznanja

V nedeljo, dne 25. 9. 49 ob 14. uri gostujejo pri Nežmanu na Bistrici na Zilji brnčani s Klinarjevo opereto „Miklova Zala“.

M. ILJIN

POVEST O VELIKEM

NÄČRTU

Na 1. visi žotna črpalka, ki sesa žoto, na drugem pa vise jeklene željusti z zobmi. Prvi žerjav s črpalko porine v žotno kašo brizgalko kakor rillec in sesa žoto iz močvirja. Žerjav s željustmi se pomika vstric prvega in riže iz močvirja štore kakor bi to bili klopi pod kosmato kožo.

To pa je že le polovica dela. Žoto je treba posušiti, ker se napije vode kakor goba. In to je najtežje. Šote ne znamo še sušiti, kakor bi bilo treba.

Kako sušijo žoto? V posebnih formah jo stiskajo v opečne oblike, nato jo sušijo. To je nesmisel! S stroji jemljemo žoto iz močvirja potem jo

pa sušimo z rokami. Ali se ne bi dalo opraviti vse delo s stroji?

Iznašli so tudi tak način.

Šoto izpirajo in sušijo, panje pa zmečejo v traktor, kjer jih noži sekajo in premesijo. Nato gre ta zmes skozi mehnične grablje, ki jo obračajo in pospešijo sušenje. Nato jo stroji skladajo na kup. Ko se žota posuši, jo stroji vržejo v mlin. Stroj opravi torej vse delo. Žal, je treba za to delo mnogo strojev. Delavci žotnega zavoda si prizadevajo, kako bi napravili sestavljen stroj, ki bi sam izvršil vse delo. Ako se bo tak poskus posrečil, tedaj bo črpanje in sušenje žot zelo olajšano. Ta izum pa bi mo-

Nujnost izboljšanja ovčjereje v naših gorskih krajih

Potoval sem v tem mesecu prvič po občini Sele in sem se predvsem zanimal za tamkajšnja ovčjereja. Ker dobro poznam sosedno ovčjerejo onstran gorskih grebenov, na Jezerskem, v Kokrški dolini in pri Sv. Ani, kjer sem svojčas organiziral prva ovčjerejska društva, sem bil mnenja, da bo najti tudi v Selah ovce, ki bi odgovarjale **plemenskim namenom**. Toda, kaj so mi na Šajdi povedali? Rekli so (živali so se namreč nahajale vse na visokih, planinskih pašnikih), da je povprečna teža odraslih tamkajšnjih domačih ovac le 30 do 40 kg in da je vse **domače pleme zahirano**. Napredni posestnik Košutnik je mnenja, da je selska ovčjereja propadla vsled pomanjkljive vzreje v mladosti. Ovčjerejec Pušlec se izgovarja na slabe pašnike na Zetičah. Pri kmetijski zbornici v Celovcu pa pravijo, da je predvsem plemenjenje v sorodstvu krivo propasti selske ovčjereje. Zgornji Mlečnik pa mi je zagotavljal, da je dobil pred leti odličnega tujega mrkača in se je to poznalo pri zarodu še mnogo let.

Veliko je bilo torej moje razočaranja v Selah spričo dejstva, da smo v sosedni jezerski občini in pri Tržiču imeli pred desetimi leti še tako odlične ovce. Postestnik Jenk na Zg. Jezerskem mi je pripovedoval, da je imel nekoč mrkača, ki je tehtal 110 kg. In koliko plemenskih ovac smo svojčas prodali iz Jezerskega in Kokre v južne kraje! Lanskoletno poročilo Koroške ovčjerejske zveze s 1.040 kontroliranimi plemenskimi ovcami in 59 mrkači izkazuje pri ovnih povprečno težo 68 kg s 3.75 kg volne in pri ovcah povprečno težo 55 kg z 2.43 kg volne. Najboljši mrkač je tehtal 93.5 kg in je imel 5.70 kg volne, dočim je bila teža najboljšje ovce 79 kg s 4.80 kg volne.

Ne rečem, di bi morali tudi v naših gorskih občinah doseči takoj že tako odlične uspehe. Brez dvoma pa bi se dalo glede naše ovčjereje še mnogo napraviti. Predvsem bi bilo potrebno:

1. Uvesti **sistematično odbiro** plemenskih ovac po telesnosti in množini ter kakovosti volne.
2. **Preprečiti plemenitev v sorodstvu**. Mlade ovce ne bi smele nikdar postati breje od lastnega očeta in bi doma vzrejenih ovnov ne smeli uporabljati za plemenitev v lastni čredi.
3. **Izmenjati mrkače** po 1½ ali 2 letih uporabe.
4. Plemenske ovce ne uporabljati pred 1 letom starosti za pleme.

5. Samo zaskočene ovce dati v planine in izložiti manjvredne mrkače za zaskočnja.

6. Na pašo dati le toliko ovac, kolikor se jih more čez leto dobro prehraniti in skrbeti tudi za boljšo zimsko krmo, predvsem bregim ovcam in ovcam z jagnjeli.

7. **Boljša vzreja jagnjet** s senom in tudi težno krmo. Kar se pri vzreji zamudi, se ne da nikdar več popraviti.

8. **Zdrave, zračne, svetle hleve** z garami, lizalnimi kamni in čisto vodo.

Zaradi zadostitve potrebam ad 1., 3., in 8. bi bila vsekakor **nujna** javna državna pomoč, kakršne so deležni avstrijski (nemški) predeli dežele. 1. oktobra t. l. bo v Pusarnitzu

plemnski sejm za odbrane ovce in ovne. Tu bi bilo mogoče kupiti za osveženje krvi naših domačih živali primerno plemensko blago.

Čas gre naprej in mi moramo z njim. Tudi v ovčjereji bomo mogli obstati le, če bomo postali konkurenčni z drugimi kraji. Razni izgovori na stalno krajšo, slabe planinske pašnike itd. ne bodo mogli vedno držati. Da postaja gospodarski položaj v naših gorskih občinah, kljub še znosnejšemu zaslužku pri sečnji lesa, vedno slabši, dokazuje dejstvo, da, kakor pravijo borovljski purgarji, danes skušajo Selani in Plajperžani prodajati v mestu surovo maslo, jajca, kokoši itd. že za vsako ceno.

Kočuški.

Oprimi se tudi ti kisanja krme

Kmetijska zbornica sicer predvideva v zadnjih razglasih tudi denarno podporo za gradnjo silosov, toda vsled pomanjkanja cementa visi vsa stvar za enkrat še v zraku, ne glede na to, da bi bila za letošnjo uporabo gradnja že prepozna.

Marsikomu pa mogoče preostaja tudi že letos zelene koruze, katero ne more pokrmiti, pa bi jo hotel shraniti za zimo. Kaj napraviti? Lahko jo posuši, mnogo bolj pa je, če jo okisa. Saj nas izkušnja uči, da n. pr. ob sveži, okisani krmi dajo **krave trikrat več mleka** kakor ob suhi krmi iz iste množine zelenih krmil, katere smo okisali.

Če nimamo betonskega silosa, lahko kisamo v jamah ali zasipnicah v zemlji, podobni kot shranjujejo peso. Glavno je, da dobro zrezano zeleno koruso v jami tako zadelamo, da je zrak z nobene strani ne more doseči.

Kdor ima še čas in po ceni les, lahko napravi silos iz lesa. V Ameriki je

90 % vseh silosov zgrajenih iz lesa. Na Danskem in Finskem so v zadnjih letih zgradili več kot 10.000 lesenih silosov, ki so se odlično obnesli.

Kakovost kisane krme zboljšamo, ako dodamo zeleni koruzi 33 do 50 odstotkov beljakovinate trave ali detelje. Sedaj je tudi v prometu že spet sol, Silopentol, katera nam omogoča kisati že samo beljakovinato travo ali deteljo ali graščico brez nevarnosti, da bi se pokvarila. Ko bodo posamezni „neverni Tomaži“ in neprijatelji kisanja preizkusili pozimi krmiti kravam mesto same okisane koruze tudi redilno mešanico iz koruze in detelje ali graščice, sem prepričan, da bodo svoje topogledno odklonilno stališče spremenili in se bodo z navdušenjem oprijeli kisanja zelene krme.

Vsa morebitna tozadevna pojasnila daje pismeno ali osebno Kmečka zveza za Slovensko Koroško.

Kočuški.

Okrog sadnih dreves lepljive pasove

Poleg ogrcev, pravijo, da se je letos pojavil spet močnejše tudi **mall zimski pedic** (Frostspanner) in je pričakovati, da se bo do prihodnjega leta razmnožil še bolj.

Če nalepimo v jeseni okoli debla pasove iz lepenke, zapazimo, da se nahajajo na njih poleg muh tudi rdeče-sivkasti, včasih umazano rumeni, čez peruti 2.5 cm veliki metuljčki. Poleg teh pa se nahajajo debelejše, sivkasto-rjave, brezperutne samice. Če te zlezajo v vejevje, znese vsaka po več 100 jajčec na brste.

Spomladi se izvalijo iz njih svetlo pisane gosnice, ki obžirajo predvsem popke, pozneje tudi zelene liste sploh. Te gosnice potujejo od veje do veje in se zapredujejo z listjem vred v jajčasta gnezda, kjer žrejo liste nemoteno, **Drevesa postanejo gola, kakor da bi ne bila poglana**.

Da tega škodljivca onemogočimo, moramo okoli drevesa začetkom oktobra navezati v prsni višini lepljive, 15 cm široke pasove. Okrog teh moramo skrbno zamazati vse luk-

„Preden sem prišel k vam, sem bil pri Makeju in mu dal na razpolago dva . . . pardon, tri vagone žita od aprovizacije . . .“

Župnik je zazijal in stopil tik predenj.

„Tri vagone žita bom takoj zmlal. Delavci naj pa si sami organizirajo razdelitev! Ali sem prav storil?“

„Prav ste storili, gospod Lušin!“

Moža sta se pogledala . . . razumela sta se . . . in verjela sta si! Privikral sta oba govorila to, kar sta mislila.

Krepko in izpodbudno sta si stisnila roke . . .

Nadgozdar Dudaš ni ves teden zapustil Mušenika, ali še bolj natanko povedano, že ves teden ni zapustil svoje sobe v nadstropju graščine. Ko je začelo po dolini vreti in pokati, se je takoj umaknil v svoj dom. Imel je dovolj dober nos za to, a tudi dovolj vzroka. Pod njegovo upravo je bilo kakih sto najemnikov in nekaj sto drvarjev in žagarjev. Njegova oblastizeljnost se je bohotno razvijala po celem razsežnem in bogatem revirju, kateremu je bil mali bog.

(Dalje)

njice z ilovico in tako onemogočiti vsak prehod preko njih. Prej moramo deblo na tem mestu dobro ostrgati in osnažiti. Pasove prevežemo na dveh mestih s tanko žico ali s špago. Od oktobra do januarja naj bodo pasovi lepljivi. Pasove z lepljivo smolo prodajajo v Celovcu razne tvrdke, med drugim tudi Farben-Hübner na Starem trgu, kjer stane 25 m lepljivega pasu s smolo vred 7.— šilingov. Kot posebno učinkovito pripravljajo lepilo, katero nudi znana tvrdka H. Tagger und Co. v Gradcu. Sicer so naši sadjarji svoječasno znali napraviti lepljivo smolo sami in to iz petih delov stearinovega olja in enega dela terpentina.

Najnovejše odredbe glede ohromelosti svinj, kokošje kolere in kuge

Vsak sum glede na katero koli teh bolezni moramo javiti občinskemu uradu. Zakol okuženih svinj je dovoljen samo z odobritvijo pristojnega okrajnega glavarstva. **Odškodnina** za svinje, katere se je pobilo po odločbi oblasti vsled obolenja po ohromelosti ali vsled izrazitega suma okužbe po tej bolezni, znaša 80 odst. od zneska, katerega se določa v smislu tozadevnih smernic. Za plemenske svinje se določa doplačilo od 50 odst., za pujske do osmih tednov in breje svinje do 100 odst. Pri kokošji kolero in kokošji kugi se za po odločbi oblasti zaklane živali ali vsled po uradno določenem cepljenju nastalem poginu plača odškodnina v višini navadne tržne cene. Za priznane plemenske kokoši se odobri doplačilo od 50 odst., za valeče ter piščance vodeče in za piščance se dovoljuje doplačilo od 100 odst.

Z ozirom na **nevarnost nalezljive ohromelosti svinj** je določeno, da se morajo **izvrševati ogledi živine in mesa pri zakolu svinj na splošno**. Vsak zakol svinj na domu moramo najpozneje osem dni pred nameranim zakolom javiti županu. Prekršbe teh odredb so kaznive.

Zadnja tržna opažanja

Konji. Glede cen žrebet in letnikov na Koroškem doslej še **ni prave jasnosti**. Za rejce plemenskih konj pa je pomenil zadnji sejm v Maishofenu na Solnograškem prijetno iznenadenje, kajti povprečna cena delovnih letnikov (bodočih konj za delo) je bila 6.000 šil., posamezno celo 7.000 šil.

Plemenska zadružna živina. Povprečna cena kontroliranih brejih krav in telic je znašala na zadnjem plemenskem sejmu v Lienzu 3.358 šil. za komad. 7 komadov se je prodalo celo za 4.000 šil. in čez.

Ostalo govedo in govedo za zakol. Dokler ni ukinjena obvezna oddaja, bo predvidoma samo še nekoliko olajšanj pri nabavi. **V splošnem je pri snovanju bodočih cen pričakovati precejšnjo opreznost**.

Na prašičjem sejmu v Celovcu 15. septembra so plačevali povprečno 15 šil. za kg 10 do 16 kg težkih pujskov.

Krompir. Tudi pri izvozu zgodnjega krompirja je ostalo nekoliko olajšanj, čeprav vsled konkurence iz drugih dežel veletrgovina ni plačala več kot 30 do 33 grošev za kg, ob direktni prodaji na trgu 40 grošev za kg.

Jabolka. Ponudba je prekomerna. Prezemne cene od 60 do 80 gr. za kg namiznih jabolk je pri veleodjemu mogoče držati samo na ta način, da večje količine sedanjega vkletimo.

Žito. Za viške pšenice, ki niso podvrženi obveznosti oddaje, je bilo ugotoviti **padanje cen** in sicer do 1.20 na 1.- šil. za kg ter se pričakuje nadaljnje padanje na uradno določene cene kontingentirane pšenice, to je 85 gr. za kg, čim bo dospela nova korusa po ceni 72 gr. za kg na trg. Krmske koruze trenutno ni na trgu, dočim je otrobov obilo na razpolago in **pada cena teh pod uradno določene cene (30 gr. za ržene in 36 gr. za pšenične otrobi)**. Ječmen plačujejo splošno po 1.— šil., najboljši pivovarski ječmen po 1.15 šil. za kg.

Lušin in župnik Rep sta se počasi zblíževala. Spregovorila sta o razmerah v dolini, v občini, o napetosti, ki vlada med delavstvom in naraščča tudi med kmeti.

„Naša sreča je, da delavski voditelji tako oklevajo, da čakajo na povelja . . .“

„Ravno zato je treba hiteti! Vsaka ura, vsaka minuta je dragocena!“

„Toda vsa hitrost nam ne bo nič koristila, gospod župnik, če bo zmanjkalo hrane. Pri želodcu se neha vsaka razsodnost! Perzonalni gladujejo, Leše gladujejo, guštanjski fužinarji gladujejo, mežiški in črniški revirji gladujejo . . . Kaj se to pravi? Delavstvo škriplje z zobmi. Če

ne pride pomoč, nam vse narodne straže nič ne pomagajo. Globače se bodo razlile po kmetih in začele nasilno jemati tam, kjer je še vsaj krompir in zelje. Glad je hud mojster! Imam Informacije, da plamen že jutri lahko zagori! . . .“

Župnik, ki se je bil zopet usedel, je vstal in začel skrbni poln korakati po sobi.

„Stvar je zares kočljiva. Pozneje bo živež gotovo prišel, ko se uredi promet. Ali sedaj — sedaj? . . . Kaj je z aprovizacijo? Nekaj se mora ukreniti!“

Tedaj je vstal tudi Lušin, obstal sredi sobe, si vtaknil obe roki v hlačne žepe in nadaljeval: